

Koncepce revize vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace

Vypracovali členové a členky tvůrčí pracovní skupiny pro vzdělávací oblast Matematika a její aplikace

únor 2023

Koncepce revize vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace

1. Čím je vzdělávací oblast specifická vůči ostatním vzdělávacím oblastem a v čem je důležitá/zásadní pro všeobecný rozvoj žáků (jejich znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty)?

Vzdělávací oblast Matematika a její aplikace spočívá v těsném propojení jednotlivých témat, která na sebe navazují a prolínají do dalších vzdělávacích oborů, běžného života i každodenních činností. Způsob výuky matematiky, který dává žákovi prostor pro diskuzi o řešených problémech, objevovaných pojmech a vztazích, pro rozvoj žákovy kreativity i jeho autonomie, rozvíjí u žáků kritické myšlení (například schopnost formulovat myšlenky, ověřovat hypotézy, schopnost argumentace, schopnost využívat chyby své i druhých jako zdroje učení) a porozumění matematickým pojmům, vztahům, procesům a situacím. Cílem výuky matematiky je tak rozvoj takových metakognitivních schopností, které žák využije při řešení nových různorodých problémů. V neposlední řadě rozvíjí u žáků také osobnostní charakteristiky jako smysl pro odpovědnost, vytrvalost, systematickosti, schopnost koncentrace, schopnost překonávat překážky a umožňuje prožívat radost z dosažených výsledků a úspěchů.

2. Jaké současné vývojové trendy vzdělávací oblasti a souvisejících vědních oborů (v zahraničí i v ČR) považujete za inspirativní a přínosné pro všeobecný rozvoj žáků a jejich vzdělávací potřeby a měly by být promítnuty do revidovaného RVP ZV?

Obsahově je „matematický základ“ v zásadě ve většině zemí stejný a v čase se mění jen málo. Při předpokládaném využití moderních technologií je nutné zachovat základní vzdělávací cíl matematiky, tj. rozvoj myšlení, tvořivosti a intelektuálních schopností žáka. Co se ovšem ve většině zemí výrazně mění, je didaktická transformace učiva. Didaktika matematiky se výrazně přiklání ke konstruktivistickým metodám, které využívají nejnovější poznatky z oblasti psychologie o mechanismech poznávacích procesů a z oblasti neurologie o efektivním učení. Ve většině úspěšných zemí je důkladně propracován systém podpory žáků různých kognitivních úrovní.

Ukázka uvažovaných trendů, ke kterým budou přihlížet tvůrci revidovaného RVP:

- genetický konstruktivismus a výuka orientovaná na budování schémat (např. Hejného metoda)
- rozvojové nastavení mysli (Dwecková) a „Mathematical mindset“ (Jo Boaler)
- formativní hodnocení v matematice (William) a responzivní výuka (Fletcher-Wood)
- program Začít spolu (Step by Step)
- Singapurská matematika
- badatelsky orientovaná výuka
- RWCT
- propojování matematiky s dalšími vzdělávacími oblastmi a obory (digitální kompetence a informatika, finanční gramotnost, čtenářská gramotnost a další)
- individualizovaná a diferencovaná výuka (systematická práce nejen se žáky s SPU, ale i s talentovanými žáky)

Opora v literatuře:

- Kritická místa v matematice (Rendl, Vondrová)
- výsledky šetření TIMSS a PISA vztahující se ke vzdělávací oblasti matematika
- Standardy základního vzdělávání pro vzdělávací oblast matematika
- Matematická gramotnost v uzlových bodech vzdělávání
- Studie Nadace České spořitelny (<https://www.nadacecs.cz/publikace>)
- Znat a učit elementární matematiku (Liping Ma)
- Visible learning for teachers (John Hattie)
- Why don't students like school? (D. Willingham)
- Vzdělávání pro budoucnost (<https://www.tedxprague.cz/michael-sebek>)

3. Jak se v současném pojetí vzdělávací oblasti promítají stěžejní témata Hlavních směrů revize RVP ZV (kompetenční a gramotnostní pojetí, průřezová témata, individualizace výuky aj.), v čem jsou naopak tato témata zohledněna nedostatečně?

Domníváme se, že současné pojetí vzdělávací oblasti v Hlavních směrech revize RVP ZV (HS RZV) není do značné míry v souladu s praxí ve většině škol. Ve velké míře totiž záleží na vzdělání učitele a jeho pedagogických dovednostech. Nedostatky jsou především v konkretizaci efektivní metodiky výuky opřené o znalosti z vývojové psychologie a znalosti specifík žáků. Kompetenční a gramotnostní pojetí, průřezová témata a individualizace výuky jako stěžejní témata HS RZV se promítají do současné výuky spíše v závislosti na zaměření školy. Pro komplexnější implementaci do praxe je potřeba učitelům poskytnout dostatečně konkretizované výstupy a metodické materiály a další podporu pro jejich naplňování.

4. Jaké překážky je třeba překonat při modernizaci vzdělávací oblasti, zlepšení návaznosti jednotlivých vzdělávacích stupňů, provázání vzdělávací oblasti s ostatními vzdělávacími oblastmi a obory, provázání s klíčovými kompetencemi, gramotnostmi a průřezovými tématy?

Za zcela zásadní považujeme nutnost provázání vzdělávacích obsahů napříč obory (je potřebné připravit ve spolupráci s ostatními vzdělávacími oblastmi seznam „nutných předpokladů“ k probírání konkrétních poznatků). Tento bod samozřejmě souvisí se zlepšením návaznosti jednotlivých vzdělávacích stupňů. Dalšími překážkami jsou nedostatečné příležitosti k permanentnímu vzdělávání učitelů v oblasti matematiky i její didaktiky, bariéry mezi učiteli prvního a druhého stupně (resp. druhého stupně a středních škol), chybějící provazba obsahu oboru s klíčovými kompetencemi (chybějící konkretizace výstupů klíčových kompetencí). Je třeba vytvořit kvalitní a funkční systém vzdělávání učitelů v průběhu jejich pedagogické kariéry. S tímto souvisí otázka digitalizace, kdy by žáci a učitelé měli být schopni efektivně pracovat s podpůrnými programy (Geogebra, Photomath, Wolfram Alpha, Excel apod.). Je třeba cíleně podpořit školy v realizaci kolegiální podpory uvnitř školy i mezi školami.

5. Co a proč je potřeba ve vzdělávací oblasti změnit (například redukovat, doplnit, přeformulovat, přesunout, uvést do souladu s HS RZV)? Jaké řešení navrhuje?

Redukci vzdělávacího obsahu na 1. stupni ZŠ nedoporučujeme. Je ovšem potřeba rozlišit úroveň výstupů, zda jde o propedeutiku (předpřipravení výstupů) pojmů a vztahů (např. manipulativní práce s modely zlomků na 1. stupni ZŠ), nebo je na úrovni abstraktní formalizované (tzn. zlomek se zapisuje matematickým jazykem). U klíčových pojmů matematiky spíše zdůraznit spirálovité pojetí učiva.

Tvůrci revize navrhuje restrukturalizaci obsahu, přeformulování výstupů a jejich konkretizace (doplnění o příklady, doporučení, vazbu na klíčové kompetence). Možnosti rozšíření bude potřeba zvážit vzhledem k potřebám dalších vzdělávacích oblastí. Při přesunu vzdělávacího obsahu je třeba tyto kroky koordinovat s potřebami dalších oborů (např. fyzika, chemie).

6. Jaké navrhujete změny, aby do vzdělávací oblasti byly optimálně promítnuty klíčové kompetence, základní a oblastní/oborové gramotnosti a průřezová témata?

Cesta vede přes jasné vymezení daných pojmů, podrobné rozpracování konkrétních výstupů (mezníků pokroku žáka) a doplnění o ukázkové problémové úlohy a příklady dobré praxe spolu s nepostradatelnou analýzou pro pochopení učitele, proč a co dělá a jak tím přispívá k rozvoji žáka.

7. Jak se má změnit rozdělení oblastí a oborů, přiřazení oborů do oblastí, vztahy mezi obory a oblastmi a návaznosti oborů a oblastí mezi vzdělávacími stupni s ohledem na celostní rozvoj každého žáka?

Stávající postavení vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace v rámci RVP považujeme za vyhovující. Zcela zásadní je propojení obsahu napříč dalšími oblastmi, obory a mezi stupni vzdělávání na úrovni tvůrců RVP i školních týmů.

8. Jak navrhujete do vzdělávací oblasti zapracovat stěžejní témata HS RVZ – digitalizace, wellbeing (všestranná pohoda a odolnost fyzická, psychická, sociální, duchovní), individualizace výuky, propojování formálního a neformálního vzdělávání, klimatická změna, společenské změny apod.?

Využívání digitálních technologií by se mělo stát přirozenou součástí výuky matematiky. Překážkami může být nedostatečné vybavení nebo digitální kompetence učitelů. Naplňování wellbeingu nabízí vzdělávací oblast především prostřednictvím postoje učitele k výuce matematiky i k žákům, schopnosti vytvořit radostnou pracovní atmosféru, práce s chybou a sebedůvěrou žáka. Individualizace výuky vyžaduje podmínky (personální, materiální), které by měly být zohledněny při zapracování. Tato stěžejní témata musí být podpořena kvalitní metodickou podporou a konkrétními příklady dobré praxe.

9. Jaký očekáváte vliv navrhovaných změn na všeobecný rozvoj každého žáka (například motivaci, sebepojetí, volbu vzdělávací cesty a přijetí odpovědnosti žáka za vlastní učení a celoživotní vzdělávání, rozvoj sociálně-emocionálních dovedností)?

Ačkoliv výše uvedené navrhované změny jsou jen jedním z mnoha dílčích faktorů ovlivňujících výsledek, jsou tvůrci přesvědčeni, že povedou k větší motivaci učit se matematiku, lepšímu sebepojetí žáků a jejich celoživotnímu vzdělávání. Pokud dojde k většímu provázání předmětů, může to vést k lepšímu porozumění žáků matematice a její důležité roli v jejich budoucím životě. K volbě vzdělávací cesty pro každého žáka a přijetí odpovědnosti žáka za vlastní učení musí mít učitel znalosti a schopnosti realizace, jak těchto cílů dosáhnout.

Doplnění:

Zadání pro NPI ČR a koncepce revize vzdělávací oblasti

Členové pracovní skupiny nenacházejí v dokumentu Zadání pro NPI ČR žádná konkrétní doporučení, která by byla v rozporu s obsahem Koncepce revize vzdělávací oblasti a měla by mít zásadní vliv na zamýšlenou práci skupiny pro revizi matematického vzdělávání. Pracovní skupina si je vědoma specifických vzdělávacích obsahů v kurikulárních dokumentech jednotlivých zemí včetně RVP pro Českou republiku (například velký důraz na konstrukční geometrii, absence tématu kombinatorika a pravděpodobnost). Obměna a restrukturalizace vzdělávacího obsahu bude předmětem diskuze členů pracovní skupiny během tvorby revidovaného RVP pro oblast Matematika a její aplikace.

npi | Národní pedagogický institut
České republiky
Senovážné nám. 872/25, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 222 122 112
e-mail: sekretariat@npi.cz
IČ: 45768455
DIČ: CZ45768455
Bankovní spojení: KB 79530011/0100